

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПОРИ У СФЕРІ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ	18
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ЗМІНА ВИДУ ТА РОЗМІРУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДОМ: МЕЖІ ДОПУСТИМОГО ВТРУЧАННЯ.	21
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> КАР'ЄРА ЯК БАГАТОВИМІРНЕ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ	25
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	29
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕТОДІВ ОПТИМАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	32
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.	34
<i>Закаленко Олена Василівна, Осадчий Анатолій Юрійович</i> АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> САМОКОРЕКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТА: ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	40
<i>Негара Родіон Віталійович</i> АДМІНІСТРАТИВНІ АКТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ ОСІБ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО ПІДХОДІВ ДО ГРАДАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИХ АКТИВ.	47
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЮ ЮРИСДИКЦІЄЮ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	49
<i>Сідор Михайло Іванович</i> ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	53
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ» ТА «АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ»	57
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	60
<i>Глиняний Іван Володимирович</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.	63

СЕКЦІЯ 1.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

***Керівник секції:** в.о. завідувача кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор юридичних наук, професор Біла-Тіунова Любов Романівна*
***Секретар секції:** асистент кафедри адміністративного і фінансового права
Назарчук Анастасія Валеріївна*

Ківалов Сергій Васильович
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
президент, голова Вченої ради, доктор юридичних наук, професор, академік
НАПрН України, академік НАПН України, Заслужений юрист України*

СПОРИ У СФЕРІ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ

Спори у сфері медіа, що виникають у зв'язку із здійсненням державного регулювання, набувають все більшої актуальності у зв'язку з розвитком правового режиму діяльності медіа та посиленням ролі регуляторних органів. Особливості провадження у таких спорах визначені ст. 289-4 КАС України [1], яка встановлює диференційовану процесуальну форму їх розгляду і вирішення адміністративним судом. Застосування цієї норми виявляє проблему, пов'язану з об'єднанням різних за своєю природою спорів. Така уніфікація процесуальної форми ставить під сумнів її відповідність функціональній природі зазначених спорів та потребує доктринального осмислення.

Справи у сфері медіа, на які поширюється дія ст. 289-4 КАС України, не утворюють однорідної за своєю правовою та процесуальною природою категорії, що зумовлює необхідність їх розмежування за функціональним критерієм. У межах відповідної процесуальної форми поєднуються різні за своїм змістом види адміністративних справ, які відрізняються як за суб'єктним складом, так і за характером судової діяльності. До основних видів належать: 1) справи щодо оскарження рішень регулятора; 2) справи, ініційовані самим регулятором з метою застосування передбачених законом заходів впливу. Поряд із зазначеними видами справ, КАС України передбачає особливий різновид провадження, визначений ч. 8 ст. 289-4, відповідно до якої суд за заявою регулятора встановлює факт порушення законодавства у сфері медіа у разі неможливості ідентифікації особи порушника. Така категорія справ виходить за межі класичного двостороннього адміністративного спору, оскільки допускає розгляд за відсутності відповідача та спрямована не на вирішення спору про право, а на встановлення юридично значущих обставин.

Об'єднання у межах ст. 289-4 КАС України різних справ зумовлює проблему застосування єдиної процесуальної форми до правовідносин, які потребують відмінного процесуального підходу. Уніфікація порядку розгляду у цьому випадку не враховує сутнісних відмінностей між контрольними, владно-реалізаційними та установчими формами судової діяльності, що безпосередньо впливає на зміст процесуальних гарантій і характер здійснення правосуддя.

У справах щодо оскарження рішень регулятора адміністративний суд виконує функцію судового контролю, перевіряючи правомірність уже прийнятого рішення. Така категорія справ вимагає забезпечення повноцінних процесуальних гарантій сторін, достатнього часу для підготовки правової позиції та можливості всебічного дослідження доказів. Натомість у справах, ініційованих регулятором з метою застосування заходів впливу, суд фактично бере участь у реалізації владних повноважень держави, що обґрунтовує потребу в оперативності розгляду, але одночасно вимагає підвищених стандартів обґрунтованості втручання у права суб'єкта [2]. Ще більш специфічний характер мають справи, передбачені частиною восьмою ст. 289-4 КАС України, у яких відсутній класичний спір між сторонами, що трансформує характер судової діяльності та зумовлює необхідність інших підходів до доказування і процесуальних гарантій.

Застосування єдиної процесуальної форми до зазначених різномірних категорій справ призводить до нівелювання їх функціональних відмінностей. Уніфіковані строки розгляду, порядок відкриття провадження та інші процесуальні параметри не враховують специфіку кожного виду справ, що може спричиняти як обмеження процесуальних можливостей сторін у контрольних справах, так і недостатню визначеність меж судового втручання у справах владно-реалізаційного характеру, а також спрощення процедурних гарантій у справах установчого типу. Проблема полягає не у самій наявності спеціальної процесуальної форми, а у відсутності її внутрішньої диференціації залежно від процесуальної природи відповідних справ, оскільки єдина модель розгляду не забезпечує належного врахування зазначених відмінностей, що обумовлює необхідність перегляду підходів до застосування ст. 289-4 КАС України.

Аналіз ст. 289-4 КАС України у системному зв'язку з іншими нормами, що встановлюють особливості провадження у окремих категоріях справ, свідчить про відсутність єдиного підходу законодавця до конструювання спеціальних процесуальних форм адміністративного судочинства. Так, у ряді випадків законодавець застосовує модель чіткої типізації справ та процесуальних вимог: у справах за зверненням податкових і митних органів передбачено вичерпний перелік підстав для звернення до суду, а також встановлено процесуальний фільтр у вигляді заборони розгляду заяви за наявності спору про право. Інший варіант законодавчої техніки демонструє регулювання справ, пов'язаних із реалізацією права на свободу мирних зібрань, де законодавець не лише встановлює скорочені строки розгляду, але й безпосередньо закріплює вимоги щодо обґрунтування пропорційності втручання та визначає обов'язок

суду застосовувати найменш обтяжливий спосіб обмеження. У цьому випадку процесуальна форма адаптована до матеріально-правової природи відповідних правовідносин. У ст. 284 КАС України використано модель максимально концентрованого процесу, що передбачає розгляд справи у закритому судовому засіданні без участі особи, щодо якої ухвалюється рішення, та ухвалення рішення у надзвичайно стислі строки. На відміну від наведених підходів, у ст. 289-4 КАС України законодавець встановлює уніфіковані строки та загальні процесуальні параметри, не враховуючи відмінності відповідних справ. Таким чином, у законодавстві простежуються щонайменше три різні моделі юридичної техніки: диференційована типізація справ, матеріально орієнтована процесуальна форма та спеціалізована судова процедура. На цьому тлі конструкція ст. 289-4 КАС України виглядає як недостатньо узгоджена модель, що потребує подальшого вдосконалення.

У зв'язку з цим можна сформулювати такі напрями вдосконалення правового регулювання. По-перше, необхідним є нормативне розмежування видів справ, що охоплюються ст. 289-4 КАС України, із закріпленням окремих процесуальних особливостей для кожного з них. Зокрема, справи щодо оскарження рішень регулятора, справи за позовами регулятора про застосування заходів впливу та справи про встановлення факту порушення повинні мати диференційовані процесуальні параметри. По-друге, доцільним є уточнення процесуальних гарантій залежно від характеру судового розгляду. У контрольних справах пріоритет має надаватися забезпеченню повноцінної змагальності та можливості ефективного захисту прав особи, тоді як у справах владно-реалізаційного характеру – підвищенням стандартам обґрунтованості та пропорційності втручання. У справах про встановлення факту порушення необхідно забезпечити баланс між оперативністю розгляду та мінімально необхідним рівнем процесуальних гарантій. По-третє, потребує доктринального осмислення саме поняття диференційованої процесуальної форми в адміністративному судочинстві, а також критерії її застосування. Відсутність єдиного підходу до конструювання спеціальних проваджень у КАС України свідчить про необхідність формування узгодженої концепції диференціації процесуальних форм залежно від характеру публічно-правового спору.

Таким чином, вдосконалення ст. 289-4 КАС України має здійснюватися не шляхом уніфікації процесуальних правил, а через їх внутрішню диференціацію, що дозволить забезпечити належний баланс між ефективністю судового розгляду та гарантіями прав учасників відповідних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
2. Лимар О. Л. Контроль та нагляд за діяльністю засобів масової інформації в інтересах забезпечення національної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського на-*

Ключові слова: адміністративне судочинство, спори у сфері медіа, диференційована процесуальна форма, судовий контроль, заходи державного впливу, непозовні провадження.

Key words: administrative justice, media-related disputes, differentiated procedural form, judicial review, measures of state enforcement, non-adversarial proceedings.

Тодощак Олег Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
ректор, професор*

ЗМІНА ВИДУ ТА РОЗМІРУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДОМ: МЕЖІ ДОПУСТИМОГО ВТРУЧАННЯ

Судовий контроль у справах про адміністративні правопорушення виступає ключовим інструментом забезпечення законності рішень суб'єктів владних повноважень, однак його реалізація має відбуватися в межах чітко визначеної процесуальної функції. Відповідно до ст. 286 КАС України адміністративний суд здійснює перевірку постанов у справах про адміністративні правопорушення, що зумовлює особливий характер такого провадження як контрольного, а не деліктного за своєю суттю. Водночас на практиці виникає проблема визначення меж повноважень суду при перегляді відповідних постанов, зокрема щодо можливості зміни виду та розміру адміністративного стягнення. Відсутність чітких законодавчих орієнтирів у цій частині створює ризик трансформації судового контролю у повторний розгляд справи по суті з підміною функцій адміністративного органу. Саме ця проблема потребує доктринального уточнення з урахуванням співвідношення норм КАС України та КУпАП.

Визначення меж втручання адміністративного суду у справах про оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення безпосередньо залежить від правильного розуміння співвідношення повноважень адміністративного органу та суду як різних за своєю природою суб'єктів публічно-правової діяльності. Адміністративний орган, уповноважений розглядати справи про адміністративні правопорушення відповідно до положень КУпАП, здійснює повноцінну адміністративно-деліктну юрисдикцію. Така діяльність охоплює встановлення фактичних обставин правопорушення, їх юридичну кваліфікацію, оцінку доказів, а також обрання виду та розміру адміністративного стягнення в межах санкції відповідної норми. Вказані повноваження мають виразний дискреційний характер, оскільки передбачають можливість вибору між альтернативними варіантами реагування з урахуванням обставин справи, особи правопорушника та принципу індивідуалізації відповідальності. Дискреція адміністративного органу